

**Dnevno tudi na
silvestrovo in Novo leto**
Preprodajalci popusti!

3959

sveži krapci à 1'50 Din
Parna pekarna SCHMID, Maribor, Jurčičeva ul. 6

Grozotni otok Formoza

LOVCI NA ČLOVEŠKE GLAVE. — OBIČAJI IN VERA. — SAMOMOR VDOV. — EKSPEDICIJE.

Med tem, ko so se najbolj divjaški običaji že povsod več ali manj zatrli, posebnost v Afriki in v Južni Ameriki, je del otočja v Južnem morju in v Polineziji še vedno v grozotnem mraku najstrašnejšega divjaštva. O silni zaostalosti kulture in civilizacije na otoku Formozi, ki pripada sedaj kot kolonija Japonski, so nam pa znova pričale vesti, ki jih je tedni prinašalo časopisje vsega kulturnega sveta.

Na tem, po naravi bogatem in krasnem tropičnem otoku živijo takozvani »lovci glav«. Po prastarem običaju velja med njimi za največjega veljaka oni, ki zbere največ človeških glav, ki jih je odrezal ubitim nasprotnikom sosednjih plemen ali pa celo tujcem, belim in rumenim priseljencem. Glave teh poslednjih cenijo še prav posebno in visoko. Tako se mladenič na Formozi sploh ne more oženiti, dokler ne zbere določenega števila glav. To število se ravna po ugledu in položaju neveste, odnosno njenega očeta. Kdor hoče poročiti hčerko kakega poglavarja, mora tastu prezentirati že precej lepo zalogo lobanj in med njimi vsaj nekaj tujih.

Po značaju so prebivalci Formoze sicer prav tako navadni ljudje, kakor drugi, ki uživajo človeško meso, toda radi omenjenega pomena človeških glav v njihovem javnem življenju, so vendar najstrašnejši in najgrozotnejši morilci. Ta njihov običaj je pa globoko utemeljen tudi v njihovi poganski veri in v tradicionalnem praznovanju.

Že Nemci, ko so poprej nekaj let gospodarili na Formozi, v kolikor se v tej divjini sploh lahko govori o politično-upravnem gospodarstvu, so poskušali vse, da bi ljudstvo in lov na človeške glave zatrli. Podvzeli so več kazenskih ekspedicij in porinili mnogo divjakov, a od časa do časa so zopet pričeli »zbirati človeške glave«. Japonci se prva leta svojega gospodstva nad Formozo iz raznih vzrokov niso mogli dovolj brigati za življenje divjakov v notranjosti otoka, a ko so nedavno »lovci na glave« pomorili tudi nekaj njihovih ljudi, so organizirali kazensko ekspedicijo, ki je presegla vse dosedanje. Veliki oddelki vojaštva so vdrl v gozdove in v ostrih bojih pobili veliko divjakov, mnogo pa so jih tudi ujeli in deloma obdoli na smrt deloma pa v ječo in deportacijo.

Nenavaden kriminalni slučaj

PUSTOLOVŠČINE ANGLEŠKEGA DON JUANA.

Začetkom meseca decembra so našli zgodaj jutraj na cesti, ki vodi iz Londona v Hardington, goreč avto, v njem pa že zglenello truplo neznanega človeka. Vkljub vsem naporom se policiji ni posrečilo, ugotoviti identiteto mrliča in najti lastnika avta. Deset dni kasneje je bila policija obveščena, da so videli v bližini kraja, kjer je bil najden goreči avto, trgovskega potnika Alfreda Arturja Rousea, ki je šel peš proti mestu Gelligaeru. Policija je takoj uveljavila poizvedbo v tej smeri in res se istega dne ugotovilo, da je Rouse prišel v Gelligaer zvečer onega dne, ko je bil najden goreči avto. Dalje je ugotovilo, da je dan poprej odpotoval z lastnim avtom iz Londona, ko je pa prišel v Gelligaer peš, je tam pripovedoval, da so mu avto ukradli v Nirthamptonu, kjer ta dan sploh ni bil.

Na podlagi vseh teh okoliščin je policija Rousea aretirala in oddala sodišču radi suma, da je umoril neznanega človeka, čigar zglenello truplo so našli v gorečem avtu. Rouse je odločno tajil in protestiral, toda sodišče je zbralo proti njemu še težji obtežilni material, nego je bil policijski. Rouse je sam po daljšem tajanju priznal, da je lagal, ko je govoril o tatvini avta v Nirthamptonu, in priznal je, da je bil goreči avto njegov. Pripovedoval je, da je srečal med vožnjo neznanca, ki ga je prosil, naj ga vzame seboj v avto, češ, da je zelo utrujen. Vzel ga je seboj, zadaj v avtu, sam je pa sedel pri volanu. Ko sta prevozila nekaj sto metrov, je opazil, da je avto v plamenih, da je ogenj objel že ves zadnji del avta. Ničesar ni mogel več videti, prestrašen je pobegnil in šel v Gelligaer.

Sodišče pa, ki je ugotovilo, da v Gelligaeru živi rodbina njegove ljubice Ive Jenkins, tej njegovi bajki ni verjelo. Vendar je bilo še nejasno, zakaj bi naj bil

skih ekspedicij in porinili mnogo divjakov, a od časa do časa so zopet pričeli »zbirati človeške glave«. Japonci se prva leta svojega gospodstva nad Formozo iz raznih vzrokov niso mogli dovolj brigati za življenje divjakov v notranjosti otoka, a ko so nedavno »lovci na glave« pomorili tudi nekaj njihovih ljudi, so organizirali kazensko ekspedicijo, ki je presegla vse dosedanje. Veliki oddelki vojaštva so vdrl v gozdove in v ostrih bojih pobili veliko divjakov, mnogo pa so jih tudi ujeli in deloma obdoli na smrt deloma pa v ječo in deportacijo.

Toda ta kazenska ekspedicija je imela za posledico še drugo grozoto. Po istotaku prastarem divjaškem običaju, morajo vdove pomorjenih mož žrtvovati same sebe, da potolažijo duhove in obvarujejo narod pred novimi nesrečami. In vdove pri kazenski ekspediciji ustreljenih in povešenih »lovcev na glave« so to staro naročilo tudi točno izvršile. Preko 200 žen je nedavno prostovoljno izvršilo — samomor. Kakor pri rezanju človeških glav in pri pojedinah človeškega mesa, tako so tudi pri takih samomorih določene posebne ceremonije, ki so prav tako grozne in strahoto običajev še silno stopnjujejo.

Tako vidimo, da se je še do današnjih prosvetljenih dni velike kulture in civilizacije dva stoteta stoletja ohranilo na tem sicer tako lepem otoku najstrašnejšega divjaštva, kar si ga more človeški duh zamisliti. Ali bo Japoncem uspelo, da ga bodo popolnoma zatrli? Malo je to verjetno. Bolj verjetno je, da se bo dalo to ljudstvo rajše popolnoma zatreti, kakor da bi se vdalo in sprejelo običaje in navade ostalega naprednejšega sveta.

Rouse zločin izvršil. Radi denarja? Ali iz psvete? Dejstvo, da se ni mogla ugotoviti identiteta neznanca v avtu, je otežilo preiskavo. Sodišče pa je ugotovilo sledeče: Rouse je med vojno služil v britanski vojski in je bil na francoskem bojišču tudi ranjen ter iz vojske odpuščen. Vrnil se je v London in se oženil. Njegova žena živi in on ni od nje ločen. Vendar pa se je l. 1920 ponovno oženil z 21-letno bolničarko Ivo Jenkins. Nekega dne se je pojavil z njo pri njenem očetu v Gelligaeru in izjavil, da sta se poročila. Njegovemu očetu pa je postala stvar pozneje sumljiva, in odšel je v London, kjer je dognal, da ni bila izvršena nikakršna cerkvena poroka, ampak da sta dobila poročne listine od nekega tajnega urada, ki se bavi s takšnimi posli. Toda oče se je — da se izogne še hujšemu — udal v situacijo.

Toda Rouse je izven tega imel še ljubavno razmerje z dvema drugimi deklety, s Heleno Campbell, s katero ima tudi dvoje otrok, ter z miss Nellie Tucker. Sodišče je pričelo na podlagi vsega tega domnevati, da je Rouse postal sit »četverrokota« in da se je hotel na kakšen način oprostiti starih ljubzenskih vezi. Obtožba, ki jo je naperilo sodišče proti njemu, ga obtožuje, da je hotel na tak način svet prevariti. Svet bi naj mislil, da je truplo, ki je v avtu zgorelo, njegovo — in on bi bil službeno mrtev. Zato se je odpeljal iz Londona z avtom, naložil prvega človeka, ki ga je slučajno srečal, ga v ugodnem času ubil z lesenim košem, ki je bil najden v bližini gorečega avta, avto zažgal in zbežal.

Rouse je obtožen umorsiva in pride prve dni meseca februarja pred poroto. Seveda še Rouse večno zatrjuje, da je nedolžen.

O običajih v Prlekiji

PAMETIVA. — FAŠENK. — VELIKONOČNI IN BOŽIČNI OBIČAJI. — TRGATEV IN DRUGO.

Mnogo običajev se je še ohranilo med našim narodom. O nekaterih smo že pisali. Danes pa nekaj o drugih.

Pametiva: S to besedo nazivajo v Prlekiji »Dan nedolžnih otročev«. Že navse zgodaj se zbudijo na ta dan otroci. Že prejšnji večer si pripravijo šibe ali pa si spletejo korobače. Na Pametivo gredo od hiše do hiše, zaviti v debele kožuhe in tople kučme, izpod katerih štrli rdeč nos, in zvedava očesa. Vsak nese v roki torbo. Ko pridejo v hišo, vsakogar s šibo pretepajo, moške seveda bolj kot ženske, najraje pa zaspance, ki še kukajo izpod odej. Zraven pa govorijo: »Eden, dvo, eden dvo, Bog naj vam dosta haska dō!« Gospodinja mora dati potice ali česa drugega, n. pr. suhih hrušk, jabolk ali sliv, najraje pa ima jo koledniki seveda dinarčke. Povsod morajo nekaj dati. Tako hodijo deca ne samo v domačo vas, temveč tudi v sosednje vasi. Včasih se tudi stepejo, posebnost za denar. Vodi jih namreč vedno eden starejši, kateremu dajo navadno denar, da jim ga pozneje enakomerno razdeli. Včasih si pa kaj več zase pridržijo in nastane pravcata vojska. — Božični prazniki imajo sploh mnogo veselja in vabljivosti za deco.

Božični večer: To je veselja! Že par dni prej je v hiši vse narobe. Deca hodijo po božična drevesca, seveda v šumo. Najbolj veselo je, če je sneg. Na predbožični popoldan je v hiši vse svečano tiho. Najstarejši brat dela jaslice in okrajuje drevesce, mali pa sedijo ob peči in občudujejo. Zvečer prižgejo sveče, nato pa pokleknejo pred jaslice in molijo rožni venec. Po molitvi sedijo k mizi, kjer jih že čaka bogata večerja. Pri mizi obsedijo do 11. do 11.30, si pripovedujejo čudežne zgodbe in se radujejo prihoda Odršenikovega, nato pa gredo vsi, razen najmanjših in bolnih, k polnočnici, kjer zapoje vsa cerkev polnočno pesem »Krist je vstal«. Na božični dan ostanejo navadno vsi doma in se gostijo, le malo, kdo zaide v krčmo ali k sorodnikom, ker ti potem pravijo: »Še danes nimajo ničesar, da mora k nam hoditi jest.« Na Štefanovo pa gredo vsi popoldne v vaško krčmo in pijejo in pojejo mnogokrat do onemoglosti. Povsod so šumne veselice, alkohol pa pobira svoje žrtve. Precej žalostna kronika!

Na Silvestrovo hodijo godci od koč do koč, se poslavljajo od starega leta in želijo v novem vsega dobrega. Seveda mora hišni očka šteti »kovače« in postreči s sladko potico in še slajšim vincem. Zvečer gre vse v krčmo, kjer pijejo in plešejo vsa noč. Navadno gredo jutraj naravnost iz gostilne k maši, kjer prosijo blagoslova za novo leto. Očividno hočejo biti vse leto v »ročah« in dobre volje, ker prlekški pregovor pravi: »kakrašen si na Novega leta dan, boš vse leto!« Zato na Novo leto nihče ne sme jokati ali biti žalosten. Samo očetje študentov priganjajo svojo deco k učenju, češ: »Če boš se danes učil, boš se potem vse leto dobro učil!« Izkušnja pa kaže, da to ne drži in če je slab uspeh koncem šolskega leta, se očetje jezijo: »Vidiš, to je kazni, ker se nisi na Novo leto učil!« Novo leto pride v dobrem razpoloženju. Kmalu nato pridejo sv. Trije kralji, nato Svečnica, na katero razderejo božično drevesce, ker se takrat končajo božični časi. Sedaj pa nadebudna mladina začne skakati v zakonski jarem. Povsod so ženitovanja, ki se končajo s Pustom.

Pust. Temu »svetniku« pravijo »Fašenk«, s čemer označujejo burkače. Matere se včasih jezijo nad otroci: »Ta sakramenski fašenk« ne da nikoli mira. Na ta dan pravijo, imajo vsi moški god. Ves dan pečejo krape ali »krofe«, prazijo in kuhajo svinjsko meso in dišeče klobase. Vse pa pošteno zalijejo z vinom. Predpoldne se decz napravi za »maška-

re«, kričijo po vasi in hodijo po hišah, kjer jim dajejo krapov in potic. Popoldne pa se naredijo fantje za »fašenke« in hodijo po hišah pit. Proti večeru peljejo na deskah skozi vas Pusta, — slamnatega moža, nato pa ga vržejo v vaško mlako in ga tako slovesno pokopajo. Od polnoči naprej ne sme nihče več niti piti niti jesti, ker je nastopil strog post, Pepelnica. Na ta dan imajo vse ženske god. Sedaj nastopi mir na vasi, fantje in dekleta se ne ženijo, fantje se na večer ne smejo oglašati s kako pesmijo.

Velika noč: Za ta velik praznik, Vstajenje Gospodovo, pobelijo vsi svoje hiše na zunaj in znotraj. Na velikonočno soboto traja do večera post. Ženske pečejo ves dopoldan. Nato naložijo v jerbaze kruha, tudi »bosmane«, jajc, klobas in hrena ter nesejo h kapelici, kjer duhovnik vse to blagoslovi ali, kakor pravijo, nesejo k »žegni«. Zvečer kurijo kres. Na velikonočno nedeljo gredo vsi v cerkev, od najmlajšega do najstarejšega, po maši pa jedo »žegen«. Sedaj za precej časa nehajo veliki prazniki. Največji domači prazniki so: košnja, mlativev, trgategv in mesarija. Na košnji in mlačvi je zelo veselo. Če kdo želi kdaj poskušati pristne prleške gibanice in »kvasenice«, naj gleda, da na ta dan pride h kmetu. Radi mu bodo postregli kakor bo hotel. Še bolj lušno je na trgatvi ali »bratvi«. Že teden dni poprej naročijo »bračce«, da li sigurno pridejo. Otvori se trgategv z veselo pesmijo: »Že čriček prepeva...« sredi vinograda, nakar se razidejo na odkazano jim mesto. Ves dan pridno berejo in brentači pridno nosijo grozdje v stiskalnico; tudi zabavajo se izbornost, se šalijo in se marsikrat tudi — zaljubijo! Ves dan veselo odmeva iz goric. Medtem pa se v zidani pripravljajo sijajna večerja. Kuharice skubijo piščance, gospodar zakolje prašiča, tkzv. »prolinka«, gospodinja pa peče potice in belih kolačev. Na večer se gostijo in pijejo vino ter novi mošt. Malokdo gre spat, ker ponoči stiskajo grozde ali »prešajor«. Pri večjih posestnikih traja trgategv včasih ves teden in nekateri dobijo do 150 polovnjakov. Novo vino poskušajo o sv. Martinu, ko pečejo Martinovo gos. Zidavnice so takrat odprte vsakomur, vsak je dobrodošel.

To so najvažnejši domači prazniki. Še precej dobro so jih ohranili, želeli je le, da njih običaji polagoma ne izginejo iz naroda, ki jih proslavlja z iskrenim navdušenjem in da ne postane vse le formalnost, ali kakor pravijo »mestno« »gosposko«.

Humoristični drobci

Deček, čegar starši imajo veliko palačo, je radi boleznj že dalj časa izostal iz šole. Nekega dne je učiteljica telefonično vprašala, kako mu gre. Pri telefonu je bil sluga, ki pa ni mogel dati nobenih podatkov. Izjavil je: »V dotični del hiše pridem tako redko, da niti ne vem, ali je naš fant bolan«.

Sodnik: »Radi tativne ste bili dosedaj že 15krat zaprti. Ali se ne boste že vendar enkrat odvadili krasti?«

Obtoženec: »Toda, gospod sodnik, tativna je moja edina strast!«

Tast zetu: »Pretekli božič si me oropal moje hčerke«.

Zet: »Zelo mi je žal, oče, vzemi jo zopet nazaj«.

Dva znanca sta se srečala po daljšem času.

A: »Torej, dragi prijatelj, s čim pa se baviš ti sedaj?«

B: »Sedaj prodajam pohištvo!«

A: »Mnogo?«

B: »Za enkrat samo še svoje!«